

Megjelenik ez a lap hetenkint kétszer csütörtökön és vasárnap.

Á r a :

Egész évre . . . 6 ft. — kr.

Félévre . . . 3 ft. — kr.

Negyedévre . . . 1 ft. 50 kr.

A szerkesztő szállása: Színház-utca 404. szám.

NEMERÉ.

Politikai, közgazdászati és társadalmi lap.

Hirdetési díj:

4 hasábos garmond sorért, vagy annak helyéért 4 kr. (1—10 sornyi hirdetés ára mindig 40 kr.) — Bélyegdíj minden ígatáskor 30 kr. — Nagyobb hirdetéseknél alkuszertint. — Hirdetések fölvetnek a szerkesztőségénél

Brassó, 1872. márcz. 9.

Az új választási törvényjavaslat, mely felett már két hét óta vitatkozik — és pedig igen nagy szevedélylyel — a képviselőház, főképp a választók összeírására és a választás végrehajtására nézve tartalmaz új szabványokat.

A választókerületek maradnak az előbbieknél. A választó jogosultságra nézve előnyös változtatás Erdélyt illetőleg, hogy míg eddig honoratiorok csak városban birtak választó-joggal, — most kiterjesztetik ezen jog a falusiakra is.

Jelentékeny és helyes előhaladás, hogy a sok pap, tanító és vidéki orvos, a kik tekintélyes részét képezik a vidéki értelmiségnek, — most már minden további census nélküli választók legyenek. Ezek befolyása nem csekély lesz az összes választásokra.

A földadó census Erdélyben az eddigi. Városokra nézve azon szabályozás történt, hogy a házártékát adója szerint számítják ki vissza felé. Epen így az iparosokra nézve azon előbbi szabvány, hogy akkor bírnak választóképességgel, ha megelőzőleg egy éven át legalább egy segéddel dolgoztak, — annyiban szenved változást a mennyiben adójuk szerint határoztatik meg választó képességük.

A törvényjavaslatot benyújtó belügyminiszter azt állítja, hogy a mely mesterember városban egy legénynyel dolgozik, annak adója legalább is 10 ft. 50 kr.; falun az ilyené legalább 6 ft. Az eddigi meghatározás helyett tehát az áll az új törvényben, hogy városi mester ember 10 ft. 50 kr., — falusi 6 ft. adó mellett választó.

Még ugyan nem törvény, az az új törvény; de úgy látszik a képviselőházi többség magatartásából, hogy említett lényeges pontjai nem szenvednek változást.

Az ellenzék keményen megtámadta ezen javaslatot, nem annyira azért, a mi benne van, hanem sokkal inkább azért, hogy mért nincs több benne: mért nem szállítja le az erdélyi föld-

adó censust a magyarországi színvonalára; mért nem szabályozza a választó kerületeket. Némelyek épen az általános szavazatjogot követelték.

A románok azt állítják, hogy főleg rájuk nézve nyomasztó ezen törvény megtartása, mivel az általuk lakott vármegyéken 100—200 ezer választóra esik két követ; míg némely száz és magyar város pár száz szavazattal választ.

Erre van némely megjegyzésünk.

Elég jelét adtak a románok iránti rokonszenvünknek; számtalanszor kifejeztük bizalmunkat is hazafias érzetök létezése vagy bizton remélhető fölbredése iránt is. Meg lehetnek győződve, hogy nem mondunk egyebet, mint meggyőződésünk szavát.

És akármit mondjunk vagy tegyünk, czélunk mindig az velők szemben, hogy ezen hazában velünk együtt érezzék teljesen otthoniasoknak magukat; hogy az állam megerősödésében saját biztonságukat, — az ország felvirágzásában saját előmenetelüket lássák, épen mint mi.

Képviselőik és hírlapjaik tartalék nélkül gyanúsítják a törvényhozást; és úgy akarják feltüntetni, hogy a magyar faj az ők elnyomásukon akarna épülni.

Természetes, hogy ezt azon képviselők és hírlapok teszik, a melyeknek nincs inyére, hogy a románság értelmesebb része életrevaló politikát kezdeményezett az aktivitással

Ezeknek minden eszköz jó, ha a támadó bizalmat lehet megingatni vele.

S meg kell vallanunk, hogy a választó törvényben, van anyag az elkeseredés és bizalmatlanság szítására.

Épen most kell elmondanunk nézeteinket ezen ügy felől a hallott őszinteséggel. Hanem a dolog lényege már csak a jövő számra marad.

Brassó, márcz. 9-én.

Jelentettük volt, hogy b. Apor megrendelte az itteni törvényszéknek, miszerint az ügykeze-

lésre teljesen a magyar nyelvet kell bevenni. Mindemellett a tegnapi napig németül folyt minden. Tegnap rendelkezett az elnök, hogy az eddig németül szerkesztett irományok is fordításnak magyarra. Ezen késedelmezés okát úgy adják elő, hogy báró Apor szóbeli rendeletére határozottan megtagadta a törvényszék az engedelmességet mindaddig, míg írásban nem adja rendeletét. A kir. táblai elnök ur, ezzel tovább ment és Szebenből megküldötte az írásbeli rendeletet.

A szebeni lapokból úgy értesülünk, hogy ott is szükség volt rendelkeznie az államnyelv mellőzése miatt.

Különös, hogy a szebeni németlapok ebben semmi sérelmet nem látnak, — míg az itteni civilisator, a Gött János lapja, folyvást vicseritotta a foga fejjérét.

Tudtunkkal Medgyesén mind a törvényszéknél, mind a járásbiróságnál, — Segesvárt pedig csak a járásbiróságnál volt mellőzve b. Apor megérkezte előtt az államnyelv.

Segesvárt Sustai ur, a román elnök, értette és tudta tisztelni az állam törvényét. A mi hűséget esküdöző civilisatoraink azonban mindent merészelték azt, a mit egész Magyarország területén semmi más faj, sem szerb, sem tót, sem orosz, sem román.

Lehetetlen volt ezt a jellemző tényt föl nem említenünk.

Lesz gondunk különben azon többi királyi hivatalra is, a melyek még mindig lenézik és megvetik hazánk hivatalos nyelvét.

Magyar képviselőház.

E hó 4-ikén a választási javaslat felett a zárbeszédet tartattak.

Szapáry Gyula gróf: a központi bizottság előadója: a bizottság állását fejté ki szemben a törvényjavaslattal; itt mindenké előtt felvilágosításokat ad a II-ik szakaszra nézve, majd az első részre tett ellenvetések czáfolatába

TÁRCZA.

Egy jól értesült levelei.

(Nagynemesség. Ujest és Ratibor hercegek. Nemcsi spekulációk és házasságok.)

(Folytatás és vége).

A zsidónő szinte kimeríthetlen segélyforrás, és e mellett az ugynevezett nagyvilágba való bevezetések is általok, ma már nem találunk oly nehézségekre és aggályokra mint ez előtt 30 évvel. Akkor ugyan a porosz nemes és zsidónő közti házasság még esemény volt, de jelenleg már a pénzzükében lévő nemesek és a pénzzel bíró zsidónők házasságra lépése nagyon természetesnek látszik. Ilyenmü szerződés, melyek gyakran egyszersmind frigykötések és hadüzenetek, hogy kit boldogitnak, azt csak egy a függönyök megé vetett pillantás árulhatná el, de ez még egy jól értesültnek is csak néha-néha sikerül. A kérdés különben meglehetősen közönyös; mert mért követelhesen az asszony élnékebb érdekeltéget, — ki hiusága kielégítése után jár mint a férfi, ki a házasságot üres zacskója megtömésére használja? Mindkettőnek erkölcsi értéke ugyanazon fokon áll. Egy oly házasság mint az őrnagyé, ki egy híres zsidóivadéku zenész leányát vette el, minden józan eszű nőt az ilyeszerű házasságtól visszariaszthat. Tudva van, hogy ő nejt finom éleczel „tárczájának“ nevezi, és erre a gyermekeket is megtanítja, hogy a sétakocsizás alkalmával atyjoktól kérdik: „a pénztárcza is jön-e?“ De a cifra gallér, s a remény, hogy az udvari bálkon is megjelenhetni, oly csáb, melynek izrael leányai ellentállani képtelenek.

A művésznő a fiatal szívnek minden korban yeszélyes volt, mert miudig hozzá repült a fiatalság, — és épen

azok, kik az ártatlanság őszinteségét megóvni tudták, mindig a lefogékonyabbak a dicsőség csillogása, a jelenet fénye, s a rendkívüliség bája iránt. Másfelől azt hitte a mult idők művésznője, ki a családi élet örömeitől nagy részben elkülönítve élt, s e mellett gyakran nélkülözéssel küzdött, hogy jogában áll a töle megtagadott élvezetekért: az illemszerű bilincsek feloldásában, s hajlamai szabad élvezetében kárpoztást keresni. Így alakultak hajdan a számos majd futólagos majd szenvedélyes, de mindig regényes viszonyok, a melyekről a lapok és a hírek a legújabb multból bizonyosságot tehetnek. — Most másképp van. Énekesnő, színésznő és tánczosnő, mind férjhez menni akarnak és pedig fényesen menni férjhez, legalább fényes nevéhez; s e törekvés előtt a szív igényeinek természetesen háttérbe kell szorulni. A házasodni kívánó fiatal nemes a színpad pazarul fizetett hölgyeiben, minden óhajtható finanszspeculációt megtalál, s nem szerelmét, hanem kezét kéri. Az már napi renden van, miszerint híresebb művésznőink mindenké felett szegény nemeseket, leginkább tiszteket keresnek; s még az a megalázó körülmény sem ijjeszti vissza, miszerint egy ilyetén házasság a férjet a tisztikarból kiválni kényszeríti.

E sorstól egyedül gróf Goltz, az Erhardt férje lön megkímélve, mivel a király a derék színésznőt nem kívánta elveszteni, ez pedig nyilatkozott, hogy ha férjét elbocsátják, ő azonnal Weimarba költözik. Ezen házasság különben mindkét részről hajlamon alapult, és egy kis regényességgel is kapcsolatban volt. A szabály, vagy a bevett szokás kikerüléséért (melyik ezekből tulajdonképpen az irányadó senki sem tudja) — miszerint a színpadon működő művésznő férje tiszt nem lehet, — a külföldön titkoson meg esküdtek, s egybekelésüket oly ügyesen el titkolák, hogy közöttük még szerelmi viszonyt sem gyanított senki.

Két évig titok fedte a gyöngéd frigyét, — s hogy ez a kíváncsi és pletyka Berlinben lehetséges volt, min-

denesetre a pár ravaszágáról tesz bizonyosságot. — Egy reggel azonban a hírlapok „elkészt“ czim alatt a házassági jelentést, és kevés napokkal erre a szép fiatal grófné szerencsés szülését közölték. Az édes titok oly sokáig el volt burkolva, míg lehetséges volt. Tréfás, valamint rágalmazó megjegyzésekben ugyan nem volt hiány; a férj anyja igen helyesen megelégedett annyival: fiának gyöngéden szemére hányni, hogy őt is kizárta titkából. Különben a consens nélkül kötött házasság ugy is érvénytelen volt, és ebben a tekintetben is a király kegyelmét kellett keresni. —

A felhozott eset különben egészen egyedüli, mert még a közszeretben álló Lucca Paulinnak, vagy jobban mondva Khaden asszonynak sem sikerült férjét ezredében megtarthatni, számos és tekintélyes pártfogói daczára, kik érdekében működtek.

A megpendített eszme oly gazdag szövegü, miszerint jobb félben hagyni, mint a végtelenbe bonyolodni. A helybeli High-life-ből azonban még két házasság említést érdemel, melyek rokonilag ugyan közel állanak egymáshoz, de kifejlődésök, nagyon különböző. Kevéssel ez előtt Wittgenstein — Sayn Wittgenstein fejedelem legifjabb fia Dreg-schock — híres zeneirő leányát eljegyezte, és zenetehetséggel bíró nő, kinek ő ugyan szívnél és kezénél egyebet nem ajánlhat, de a melyek bizonyoson értékkel bírnak, mivel nem kincsekért cserélte be. Az ellentétet egy más fejedelem házassága képezi, ki adóssági zavarából csak úgy menekedhetett, hogy fölhitelezőjének, egy X nevű zsidókereskedőnek leányát nőül vette. E kereskedő különben egy rendkívül számos női ivadék felett kellene hogy rendelkezék, ha mind azon fiatal hercegek és grófok, — kiknek váltói zsebében vannak, azokat ezen uton bevált-hatnák.

(Y.)

bocsátkozik. Hosszasan bocsátkozott ezután Tisza K. érveléseinek megdöntésébe s megjegyze egyebek közt, hogy Tiszának azon nyilatkozata, miszerint a jelen tvjavaslat elfogadása szégyenfelt lenne a parlamentre, legkevésbé sem parlamentáris a törvényhozás többségével szemben. Szónok az ellenzékkel kielégíthetetlennek találja, majd visszautasítja azon állítást, mintha e tvjavaslat nemzetiségi avagy párt-szemponthól hozott volna s tagadja, hogy az eddigi vál. törvény mellett a városokban az intelligentia birt volna tulsulylyal a választásoknál. — Móricz Pál és Babes Vincze szavaiknak a közp. előadó által történt félremagyarázása ellen szólalnak fel.

Tisza Kálmán: első beszédében nem szól sem az incompatibilitásról, sem a választásoknál előforduló megvesztegetésekről, mert mint akkor is kijelentette, lesz alkalma még e tekintetben nézeteit kifejteni. A mi az incompatibilitást illeti, erre vonatkozólag megjegyzése az, hogy annak sem nagyon szüknek sem nagyon tágnak lenni nem szabad. Ha nagyon keveset zár ki, akkor nem felel meg a cél-
nak, ha nagyon sokakat zár ki, akkor majdnem lehetetlenné teszi az országra nézve, egy jó és helyes képv. ház alkotását. A mi a választásoknál elkövetett megvesztegetések elleni törvényt illeti, azt szükséges részletesen körülírni, s meghatározni, mik a vétség esetei, kikre vonatkozhatnak e vétségek, mikép lehet a vétséget bizonyítani, ki ítél a bűnösség fölött, ki alkalmazzon és minő büntetést. Azt hiszi azonban, hogy mindez a választási törvény keretében nem fér el, hanem e tekintetben külön törvényt alkotandó. A censusra vonatkozólag Szilágyi Dezső azt mondotta, hogy a censust úgy kell megállapítani, hogy rá ne lépünk azon lejtőre, mely Irányi javaslatához, azaz az általános szavazathoz vezetne. Szóló ellenkezőleg azt mondja, hogy határozottan lépünk e lejtőre, mert megjegyzése, hogy minden szabad fejleményű országban a végeztél csak az általános szavazati jog lehet, és így minden lépést e téren úgy kell tenni, hogy fokozatosan ezen cél felé haladjunk, s épen ha valaki a fokozatos haladást akarja, nem szabad csökönösen megállnia, mert a csökönös megállásnak következő azután a rohanás.

Szóló ezután áttér egyes jobboldali szónokok érveinek czáfolására. Schwarz Gyulának azt mondja, hogy ő felszólalásával azt bizonyította be, miszerint neki arról, hogy egy választási törvényt alkotásánál mint kell, mint szoktak eljárni, még csak fogalma sincs.

A mi a belügyminisztert illeti az azt mutatta meg hogy nagy ur, miután a nagy urak jellemvonása az, hogy hamar felejtnek.

Beszéde elején kimutatja a miniszterium álláspontját, hogy az nem menni sem előre, sem hátra, de megállni; végén haladásról beszél, és így mikorra beszédének végéig jutott, elfelejtette azt, mit az elején mondott. Továbbá atyai szívére öleli a tvjavaslatot, melyet e házban — miután magáévá tette, úgy tekinthet mint miniszteri javaslatot, és elfelejtette, hogy hány §-a van ezen törvény javaslatnak olyan, melyet csak úgy melenget szívén, mint kakuktojást, melyet más tett oda. (Derültség balról).

Végül kéri a házat, hogy a törvényjavaslatot vesse el és saját határozati javaslatát fogadja el.

Tóth Vilmos belügyminiszter rendre felel azoknak, kik az általa előterjesztett javaslat általános hiányainak kimutatása céljából szólaltak fel. Reflectál azon megjegyzésekre, hogy a kormány előterjesztése és a központi bizottságé közt semmi különbség nincsen.

Az incompatibilitásra nézve azt mondja, hogy hiszi, miszerint nincsen a képviselőházban egy ember is, ki azt akarná, hogy incompatibilitási törvény által a választás szabadsága legyen korlátozva, vagyis nem hiszi, hogy tovább menne valaki az incompatibilitási törvény megalkotása szándékán annál, hogy egy oly ember, a kinek bizonyos oly állása van, a mely a képv. állással összeférhetetlennek fog nyilvánítani a törvény által, ha megválasztatik képviselőnek, vagy az egyik, vagy a másik állásáról le kell mondania, ezt akarják a t. képviselő urak. (Igen! balfelől.) A logika szabályai szerint ez ezen törvénybe tartozik e? Ez a törvény miről? arról szól, hogy miként írják össze a választókat és arról, hogy történjék az eljárás.

Erre nézve egy külön törvénynek kell okvetlenül intézkednie. Szóló kijelenti, hogy még a napokban fog az incompatibilitásról törvényjavaslatot betervezni, úgy hogy az még ezen ülészek alatt tárgyalassék és törvény erőre emeltessék.

A mi a megvesztegetéseket illeti, nincs azon véleményben a tekintetben, hogy ezen törvénynek kellett volna intézkedni arról, hanem külön törvénynek kell intézkedni, mely törvényhatása nemcsak az országos képviselőválasztásokra, hanem mindennemű választásokra kiterjedjen. Egy ily törvényt pedig nem 3-4 sorból kell megalkotni, hanem arra önálló törvény kell, melynek megalkotására a jelen ülészek nem rendelkezik idő felett.

Azon megjegyzésekre, hogy a törvényjavaslat com plicált, hogy hosszas és nehezen érthető intézkedéseket foglal magában, mindenek előtt azt jegyzi meg, hogy se-

hogy sem tartja helyes bíráltnak azt, ha egy törvényjavaslat helyességét arasz számra mérik. Ezen törvény által a választók jogait kívánja biztosítani a ház, akkor pedig a törvény végrehajtóinak eljárását kell szabatosan körülírni, mert különben a végrehajtók önkényének van tág tér nyitva.

Szóló ezután a titkos intentiót illetőleg felhozottakra felel. Első sorban Mocsanyi Sándor beszédére reflectál. Elismeri, hogy a magyar nemzet suprematiáját elérni és minden legalis módon fenntartani akarja. De tagadja azt, hogy ezen célját más nemzetiségek elnyomásával kíváná elérni. A jogegyenlőség terén a szabadverseny által kívánja a supremiát elérni és biztosítani, s e czélból nincs szükség arra, hogy más nemzetiségeket elnyomjunk.

Kérdi hát vajjon azon census, mi ma Erdélyben fennáll csupán a románokra nézve áll e fenn?

Nem ugyanazon census áll e fenn a szászok és magyarokra nézve? Ha a románokra nézve állana fenn csupán, akkor indokolt lenne feljajdulása. Vajjon mi a censust csak Erdélyben nem akarjuk megváltoztatni és Magyarországon megváltoztatjuk? Ugy-e bár nem? Tehát nem indokolt a t. képviselő ur azon állítása, hogy mi az erdélyi románokat akarjuk elnyomni, mert ezt csak akkor tennők, ha Magyarországon megváltoztatnók a censust és a kerületeket, Erdélyben pedig meghagynók. És akkor sem szabadna a románok nevében feljajdulni, hanem kellene az egész erdélyi népség nevében és érdekében. Ha a t. képv. ur igazságot akart volna, akkor ennek ellenkezőjét kellett volna állítania, azt, hogy a kormány nemcsak nem viseltetik ellenséges indulattal az erdélyi románok iránt, hanem ellenkezőleg. A t. képv. ur csak úgy tudja, mint én hogy a nyár derekán jelent meg egy röpirat egy román képviselőtől, mely röpiratban ez erdélyi románok állítólagos sérelmei foglaltak. Nevezetesen azt mondák, hogy a 8 fts census magas, a kerületek felosztása nem igazságos és végre igazságtalan dolog az, hogy az ugyuevezett honoratiorok csak azon esetben bírnak választási joggal, ha képviselői joggal feruházott városokban laknak. Ezek a legnagyobb sérelmek. Hogy a sérelmek két elsejét miért nem tudjuk megorvosolni, tessék annak okát keresni és feltalálni abban, a mi miatt nem változtatjuk a censust és nem változtatjuk a kerületeket Magyarországon. A harmadikra nézve, melynek illetén akadálya nincsen, meghoztuk az orvoslást és a falusi községekben lakó honoratiorokra is kiterjesztettük a jogosultságot. A t. képv. ur keveselheti ezt. Ez szabadságában áll, az számítás dolga, de abból még nem vonhatja azon következtetést, hogy mi a románok ellen ellenséges indulattal viseltetünk, (Jobbról helyeslés) mert megmutattuk, hogy ott, a hol tehetjük orvosoltuk a sérelmeket.

Végül egy általános megjegyzést teszen, melyben különösen ezen vita alatt divatozott reactióval foglalkozik.

Irányi Daniel védi a titkos szavazást, és Schwarz Gyula beszédére megjegyzi, hogy ő szükkebb értelemben vett polgárok számára követeli a szavazati jogot azok számára, t. i. a kik nagy koruk, önrendelkezési joggal bírnak s a közterheket viselik.

E hó 5-ikén a választási törvény általános tárgyalásánál még Schwarz Gyula beszélt, s aztán névszerinti szavazás következett, melynek eredménye az lett, hogy a kormány s illetőleg a központi bizottság javaslata 42 szótöbbséget kapott.

Ezután báró Simonyi Lajos adott határozati javaslatot hogy a kormány a választási vesztegetések ellen irányított törvényjavaslat beadására utasítsák akképen, hogy ez, a választási törvények többi részével egyidejűleg szentesíthető legyen. Ebből új vita kerekedett, melynél az elnök Csanády Sándort erős kifejezései miatt két ízben rendre utasítá, végül pedig midőn még egy erősebb kifejezéssel élt a kormány ellen, a jobb oldal viharos sürgetései közt a szót is megakarta tőle vonni, ez azonban nem következett be.

V i d é k.

Laborfalva, 1872 febr. 25-én.

Tisztelt Szerkesztő ur!

Miután meg vagyok győződve afelől, hogy jó akaratú kormányunk minden oly intézményt, melynek korszerűtlenségéről meggyőzzük, eltörölni, vagy átalakítani akar is, tud is, — bátor leszek becses engedelmével, a községi iskolák oly lassu terjedhetésének valódi okáról, szerény észrevételeimet közzé tenni. Ha egyebet nem is, eszmecserét szülhet. A tapasztalat azt mondja: „A bajon csak úgy se gíthetni, ha annak okozatáról az okozót is meggyőzzük.“ —

A népiskolai törvénynek minden korektsége mellett is van egy időszérületlen elhibázott része: t. i. az iskolai adó új czim behozatala. Ezt én nem rossz akaratnak, annál kevésbé tudatlanságnak, hanem az alkotmányhozi tulbuzgó ragaszkodásnak és a népvilágosodására igen nagy sulyt fektető kényeztető előzékenységek tudom fel.

Ha a népiskolai törvénynek életet, jövőt akartak biztosítani; ha annak alkotásakor megvoltak győződve a felől hogy csakis a nép lelki mivelése biztosíthatja az államéletét, anyagi fönn állhatását: akkor kár volt annak életbe léptethetését az önkényes iskolai adó szerencsétlen segélyezésére kárhoznatni. Az megöli a népben még a csiráját is a közös iskola iránti jó akaratnak. Ez éppen olyan módja a nevelés megkedveltetésének, mint mikor az iskolától irtozó falusi gyermeket mesturammal ijesztgetik.

Igen feltűnő dolog az, hogy mig annyi mindenféle új állami intézmények fölállításánál külön adó czimre senki se mert gondolni, s nem állítottak fináncz adó, dözma és urbéri adóczimket addig a közös iskolák fölállításáért külön iskolai új adó megnevezést vesznek föl. Ime ebből azt a szép következtetést magyarázzák a rossz akaratnak a népnek, hogy maga az állam is oly mostoha gyermeknek tekinti a közös iskolát, melynek élelmezéséről a többi testvérektől külön kell gondoskodnia.

Itt a leküzdhetlen nehézség, melynek — a közös iskolák megkedveltetését terjesztő igyekezetünk közben — bökkenőjéhez érve támogatott állásunkat vereséggel kell elhagynunk. Az autonomiához ragaszkodás színe alatti szükkeblti felekezeti féltékenységet s az e téren hintegetett konkoly kikelését, az Evangelium szellemében igaz szeretet terjesztésével elfojthatjuk; de a midőn diktózássunkkal a külön iskolai adó czimhez érünk, bármiként lelkesítjük is a népet, hogy azt elfogadni erkölcsi kötelesség: vadalma képet vágva fordul el tőlünk, és hagy a faképnél minden közös okoskodásunkkal.

Messze vagyunk attól még, hogy a nép az alkotmány fogalmával annyira tisztában legyen, miként annak birhatására lelki mivelődéssel igyekezzék magát jogosítani, s ezen jogosultság eszközösésért, a nevelésért, alkotmányos érzelemmel áldozni is lelkesüljön.

Sok viz lefoly addig az öreg Dunán, mig századok által musseinhoz szoktatott népünk alkotmányos érzetből áldozat kézségre ébred. Addig a zavarosban jól halászhatnak azok: kiknek szájokon hosáuna, de szívökben feszítsd meg kiáltás hangzik a közös iskolák iránt.

A lelki vakságban tapogatózó hívek vezérei, különösen az évvlt kor fiaiból — kiknek a felvilágosodással járó szabad nyilatkozatok nincsenek szájok izére, magok ezen sötétség apostolai, midőn a közös iskola megbuktatásáért kigondolt minden fortélyaikkal — a valamennyire jozonau gondolkozni kezdő nép előtt — felsülnek; győzelmitük triumfusát a külön iskola adó czimmal nyerik el. Ha egy uri nőt el lehet ezen szavakkal a jótékonyságtól riasztani „Jobb lett volna nagysádnak is ha a közös iskolának ígért mennyiséget saját lelkéért adta volna.“ — Akkor a szegény terhes adóval kényszergetett népet az efféle apostolok a külön iskolai adóval hogy ne rémitenék el?

Én hiszem hogy a népnevelés csak is az állam kezében lehet és állhat jól; de hiszem azt is hogy mig azt külön iskola adó czimrel ajánlja a népnek, addig ezen óhajátunk: Népnevelés jőjjön el a te országod! pium desideriumnak maradhat.*)

Kádár Lajos,
tanító.

Politikai szemle.

Franciaország kimeríthetlen a napihírekben; szereti a változatosságot, és ép azért naponta újabb híreket küld a nagy világnak. Közlelebről a vidéki parasztság közt egy legitimista röpiratot terjesztenek, mely azt mondja, hogy Bismarck köztársaságot vagy császárságot akar Franciaországban, ennek érdekei azonban a Bourbonok visszahelyezését kívánja.

A „Journal des Debats“ római levele jelenti: Fri-gyes Károly hg. biztosítá az olasz kormányt, hogy Olaszország számíthat Németországra, ha Franciaország által fenyegettetnék.

Az angol lapok végre részleteket hoznak az angol királynő ellen intézett merényletről, melynek hire febr. 29-én este rendkívüli izgatottságba hozta a londoni közönséget. Az esemény következőleg történt: Victoria királynő Arthur és Lipót hercegekkel, két kamarás és John Brown nevű komornyikja kíséretében séta kocsiázt tőn. Visszatértekor a kocsí az udvaron s a kerten át jött a bejáráshoz, melyet a királynő rendesen használni szokott. A kocsí megállt, de még mielőtt valaki kiszállt volna belőle, egy fiatal ember, ki eddig a kertben tartózkodott, rohant előbb a királynő felé s pisztolyt tartott feléje. De nem sok időt engedtek neki; alig mormogott néhány szót, midőn némelyek szerint Arthur herceg, mások szerint John Brown komornyik nyakou csípte s a rendőrség kezeibe szolgáltatá őt.

*) Ezen cikket közöltük eszmecseré támasztás végett, részünkről azonban máskép gondolkozunk a dolog lényegéről, a mit, ha alkalmunk lesz, elis fogunk mondani „szerk.“

A királynő az esetet egész nyugodtan nézte s pillanatig sem félt. O'Connor 17 éves gyermek s úgy látszik agya nincs rendben, noha ezen föltevés még nincs bebizonyítva; másrészt kétségtelen, hogy az ifju nam áll összeköttetésben a féniekkal; hogy a merénylet nem komoly hanem egy gyermek éretlen s meggondolatlan terve, szintén bizonyosnak mondható.

A büns azonnali átadatott a rendőrségnek; kihallgatásáról több jegyzőkönyv vétetett föl, melyek azonban újat nem tartalmaznak.

A felsőházban Granville lord így adta elő a dolgot: Arthur O'Connor, a vádlott 17 éves, atyjánál, ki mesterember, lakott London egyik külvárosában; ő maga segéd volt egy olajkereskedésben. Elfogatása után a legközelebbi rendőrállomásra vitetett, hol azonnal vallomást tőn. Már a hálaistentisztelet alkalmával közeledni akart a királynőhöz, de a tömegben nem tudott hozzá jutni; O'Connor ir eredetű, de angol születésű és protestans. Elfogatása óta nyugodt s elmezavarnak jelét nem adta. Azt hiszik hogy tulzott olvasmányok bírták őt azon ostoba gondolatra, miszerint ócska pisztolyal kezében erőszakolja ki a királynőtől az elfogott féniek szabadon bocsátását.

Ez az ötödik merénylet, mely Victoria királynő uralkodása alatt személye ellen intéztetett. Törvény szerint a bűntény, melyet O'Connor elkövetett, két évi kényszer-munkával sújtatik, kivéve azon esetet, ha az illető ürültnak nyilvánítottuk. A királynő azóta Windszorbba utazott.

Berlinben a lefolyt hadjárat alkalmából a német tábornokoknak adandó dotatiók f. hó 22-én, mint Vilmos császár születésnapján, fognak közzététetni. Összesen huszonkét egység részeseül dotatióban és pedig rangok szerint 300,000 200,000 150,000 100,000 tallérral. — Frigyes Károly főhg, Roon, Moltke és Manteufel egyenkint 300,000 tallért fognak kapni.

Az osztrák kormány az ugynevezett ó-katholikus mozgalommal szemben a cultusminiszternek mult hó 20-án kibocsátott körendeletében következőleg írja körül álláspontját; A kormány az ugynevezett ó-katholikusokat mindaddig a katholika egyházon belül és a történetileg fejlődött egyházi öszszervezet alapján állóknak kénytelen tekinteni, míg azok az egyházból való kilépésüknek az 1868. május 25-iki törvényben megszabott kifejezést nem adnak. Míg ez meg nem történik, addig azon állami funkciók gyakorlatára, melyek a törvényesen elismert felekezetek lelkészeire vannak bízva, csak azon papok tekintetnek jogosultaknak, kik ama felekezetek rendes lelkészeiként tűnnek fel. Ennek folytán az ó-katholikus papok által vezetett keresztelési, esketési és halotti anyakönyvek közhitelességgel nem bírnak, és az ilyenek vezetésétől a papok a törvényes következmények terhe alatt tiltandók. Ez álláspontból folyólag kijelenti végre a kormány, hogy az ilyen papok előtt kötött házasságok az illetékes bíróságok által érvényteleneknek fognak tekinteni, mert törvényesen elismert szervezet hiányában sem az ó-katholikusok gyülekezetei rendes plébániaközségnek, sem lelkészeik a törvény értelmében el nem ismerhetők.

Az ultramontán Mihály egylet e hó 4-ikgyűlésén nagyon harsány szónoklatokat tartottak a pápa világi uralmának helyreállítása mellett. Egy egyleti tag, Huber, felső-ausztriai tartomány képviselő, azon óhaját fejezte ki, hogy az egyház és a pápa ellenségeit Habsburg kardja semmisítse meg. Gróf Thun Leo pedig kinyilatkoztatta, hogy a katholikusok a liberalis sajtó azon kérdésére, vajjon Olaszország ellen akarnak-e indulni, jelenleg nem válaszolnak, de ha a császár, ki háboru és béke fölött határoz, harcra szállítaná népeit az egyház ellenségeivel, azok lelkesedéssel fogják követni. Végre kijelenti a nemes gróf, hogy Ausztria és a császári trón csak úgy menthető meg, ha a szent szék jogai helyreállíttatnak. Látszik ebből, hogy az ultramontánok nagy bátorsággal tudják esörtetni a más kardját. —

V e g y e s.

(Sok teendő s kevés idő.) A képviselőház teendője ismét megszaparodott néhány tárggyal, s ennek következtében a már megállapított napirendből törülni kell. Mint a „Pesti Napló“ értesül, a választási, incompatibilitási, a képviselő mandatumot meghosszabító, a főváros rendezését, a királyföld szervezését tárgyzó, az ujonczozási visszaélések megszüntetését, az altisztek alkalmazását illető javaslatokon kívül, napirendre lett tűzve korábban: a Lloyd és gőzhajótársulat kérdése, a kolozsvári egyetem, a nagy- és számtalan kisebb vasuti szerződés. Most mindezekhez az igazságügyér által legközelebb beterjesztendő, s a törvényszékek illetőségéhez tartozó bünvádi eljárást illető törvényjavaslat, s az államszámvevőszékeknek az 1870-iki zárszámadásokra vonatkozó jelentése járul, melyeket okvetetlenül tárgyalatni kíván a kormány. A vasuti törvényjavaslatok azonban a Deák-körben sem találtak kedvező fogadtatásra, s az a nézet nyilvánul, hogy ezeket ne tárgyalják, miután az országgyűlés a még rendelkezésére álló másfél hónapi időben

ugy is oly annyira tul van terhelve halaszthatlan ügyekkel, hogy ezek szaporítása épen nem helyeselhető, különösen ha arról van szó (mint egyik javaslatban), hogy a vasutvállalkozókkal létesített szerződéseket ezek javára, s az állam kárára megváltoztassák.

(A területális divisiók.) Az utolsó delegáció-ülések alatt elfogadott területi divisiók igazítása újabb vitára adott okot a két kormány között. A katonaságoknak a területi divisiók állandó jellege folytán szükséges állandó beszállásolásából következik, hogy oly városok és helységek, melyekben azelőtt csak csekély vagy semmi őrség sem volt, most nagy őrséget kapnak, ugy hogy laktanyák építése válik szükségessé. A magyar kormány most azt akarja, hogy a laktanyák építése közös költségen eszközöltessék, míg az osztrák kormány azon álláspontot védi, hogy az illető országok ügyei közre tartozik.

(Kik lehetnek ezen rágalmozók?) cím alatt az „Ellenőr“ több német lapból idézi azon részvét gerjesztő cikkeket, melyekkel jó szomszédaink a német nemzet figyelmét magokra hívják. A cikkekről így szól az „Ellenőr“:

„Újabb időben az erdélyi szászok levelekkel árasztják el a külföldi német hírlapi irodalmat, melyekből alább mutatványokat adunk. Telvék ezen levelek a legvakmerőbb hazugságokkal és rágalmozókkal a magyar nemzet iránt. De legutálatosabb benők az, hogy minden sorokból kiri a gyáva hang, mely idegen hatalom beavatkozása után eseng. Közelebb mondunk többet, most csak figyelmeztetni akartuk rá a közönséget.“ Ha a „Kr. Ztg.“-nak terhére nem lesz, előre is ajánljuk figyelmébe.

(Ingyen oktatás.) Az éjszak-amerikai egyesült államok törvényhozása folyó évi február hó elején nagyságának és dicsőségének alapját megveté az által, hogy az ember mívelődés egyik legfontosabb tényezőjét: az ingyenes oktatást elhatározta. E szerint minden állami tag 6-tól 16 éves koráig ingyen oktatásban részesül. Az egyesült államok ezen intézkedése korszakot alkot az emberi mívelődés történetében. Nemzeti tanulmányi alap czímen alapítottak oly tőkét, melyből milliók vonják a kamatot.

(Rémtörténet.) A „Bihar“ a következő rémtörténetet beszéli: Kemenesaljának egyik községében gyermekágyat feküdt egy jómodu földmives neje; az ágy körül ott gondoskodott a szülésznő és a komasszony. Történt azonban, hogy a férjnek távoznia kellett hazulról, a beteget a két nő gondoskodására bízta, s nejének egy kulcsot adván át, ezen szavakkal: „Ha pénz kell, ott a kamrában van, itt a kulcs, végy magadnak!“ — eltávozott. Esteféle a beteget a két ápolónő is magára hagyta, de az ajtó nyitva maradt, nehogy a betegnek fel kelljen kelnie, ha egyik vagy másik vizsátér. Mint egy 10 óra tájban a fekvő asszony zajra ébredt fel szenderegéséből; feltekintve, a holdvilágos félhomályban két beburkolt alakot pillantott meg. A két alak a nő pénze után tudakozódva, a szobából benyúló kamarába lépett. Erre a beteg öszszeszedvén minden erejét, csendesesen felkelt, s a kamara ajtaját a belépettekre zárta; azután pedig, hogy lármát csináljon, — a veszély tudata által bátorítva, férje fgyvere után nyult, s azzal az ablakon kilőtt. A lövésre a szomszédok öszszesödülvén, kiűn az ablak alatt egy holttestet találtak, melyben a gyermekágyas nő komájára ismertek. Bemenvén a házba, a nő elbeszélte a történeteket. A kamara ajtaja felnyitattott, s ime ott fűgött két nőalak felakasztva élettelelenül: a szülésznő és a komasszony. Bizonyosnak tartják, hogy a koma is egyet értett a két nővel s az ablak körül ólálkodván találta a zajkeltés végett ejtett lövés.

(Vicem pro vice.) Haydn a híres zeneszerő igen gyakran váltott levelet nejevel, de leveleit rendszeren nem bontotta fel. Egykor egy jó barátja látogatta meg Haydnt s talált nála egy rakás felbontatlan levelet. Ne bánsta azokat szolt a híres zeneszerő, mindön a jó barát azokhoz közelített, gyűlölletes levelek azok nőmtől; irni szokott nekem havonként, én nem bontom fel, de válaszolok nőmnek, s ő ép így tesz az én válaszleveleimmel.

(10 frank Victoria királynő látásáért.) Mikor az angol királynő Párisban a kis Napoleont meglátogatta, egy angol 10 frankot fizetett egy fiakernek, hogy a kocsi fedeléről szemlélhesse imádott királynőjét; mire azonban a királyné kocsija közelgett, ime mellette termett egy suhancz s minthogy a hosszú angol magas kalapja miatt nem láthatott, lejjebb ütötte ugy, hogy mire John Bull kijött a kalapból, Victoria már a negyedik utczában járt. Boulogneban meg az angol nők akarták Victoriát látni, s már már áttörték a katonai sorfalat, midön a parancsnokló tábornok jó ötlete támadt: mindjárt megperdülnek a dobok, s e jelre katonásan indulnak s minden asszonyt megcsókolnak. Az angol nők „utálatos“ felkiáltással eltávoztak, a francziák helyt maradtak. A tábornok ezéjárt érte, mert a tömeg megritkult — de az angol nők nem látták Victoriát. —

(Világkiállítási ügy.) A világkiállítási orsz.-bizott-

mány végrehajtó bizottságának Maager Károly és Hessheimer helybeli bizottmányi tagok azon jelentést tették, hogy a brassói kiállítási fiókbizottság szervezésének kezdeményezését helyi surlódásoknál fogva az itteni kereskedelmi és iparkamarának engedték át.

(A választások hírnökei.) A „P. N.“ Prágából következő levelet ad közre: „Tisztelt szerkesztő ur! Érdekelni fogja önt megtudni, hogy itt a küszöbön álló magyarországi választásokra nagyszerű befolyást akarnak gyakorolni. E czélra már is 1.500,000 forint van aláírva, s reménylik, hogy ezt az összeget 2.000,000-ra fogják emelhetni, ugyanannyit várnak az oroszoktól. A magyar ellenzék pedig megígérte, hogy legalább is ugyanennyivel fogja saját érdekeit istápolni. Ergo 6.000,000 frt. Nagy összeg. Derék emberek legyenek önök, hogy ily nagy erővel megbirkózhassanak.“

(Csehországban) most oly pipákat gyártottak, melyekre az 1871. szept. 12-iki királyi leirat ama szavai vésvék, melyekben a cseh államjog el van ismervé.

(Panamából írják.) A jezsuitákat Guatemalából kiűzték. Ezen barátok 1842-ben telepedtek meg a szép országban, kevésel azután, hogy Carreva Rafael, a vérengző indián főnök, a szerzetesek segítségével a Morazan szabadelvű elnököt elűzte, kezdetben csak kevesen voltak, és igen szerényen viselték magokat de nemsokára az Ecuadorból száműzött jezsuiták is hozzájuk csatlakoztak, s így megerősödvé mindig nagyobb befolyásra tettek szert. Különösen a fővárosi nőket nyerték meg finom modorukkal, e mellett azonban minden alkalmat felhasználtak vagyonuk szaporítására. Guetemalában a legszebb kastélyban laktak, tanítványaikat, kik a leggazdagabb családok fiai voltak pompás egyruhában jártatták, mindnyája ugy nézett ki, mint valami indiai herczeg. Most mindezen főnynek és pompának vége!

(Kőszá aranyok.) A szegedi lap írja: A Szegedre érkező vonat egyik posta-kocsija utközben valami sérülést szenvedvén, itt a málhákat kiszedték belőle s a kőcsit a vasuti gyárműhelybe vitték kijavítás végett. — Ötödnapra ezután jön egy sürgöny, hogy azon a vonaton egy csomag volt, mely utközben elmaradt, nézzenek utána gyorsan, nem itt akadt-e meg, mert nem kevesebb volt benne, mint 85 ezer forint aranyban. Természetesen lett lótás futás a drága csomag után. Fölkeresik a javítás alá adott posta-kocsit is, és ime ott hever egyik sarkában egész békességesen a keresett csomag, mint valami hitvány elfelejtett portéká, teljes épségben, ugy hogy a kutatóbizottmány egy darab hiányt sem talált.

(Az erdélyi képviselők emlékirata.) Az emlékirat az erdélyi képviselők postulatumait a következő pontokban sorolja elő:

- 1) Az urbéri kárpótlás ügye.
- 2) Az urbéri viszonyokból való kibontakozásról.
- 3) A tagosztályról.
- 4) A telekkönyvezésről.
- 5) A bányászati ügyet illetőleg.
- 6) A királyföld rendezéséről.
- 7) A közlekedési eszközökről.
- 8) A közigazgatásról.
- 9) A kolozsvári egyetem

Ezek azon legsürgösebb kérdések — így hangzanak az emlékirat befejező szavai — melyekre nagyméltóságod figyelmét öszinte nyíltsággal felhívni kötelességünknek véltük.

(Az „Apollo“ című zenemű-folyóirat 5-ik füzeté dús tartalommal jelent meg zongorázók és énekesek számára. A folyóirat megjelenik minden hó 1-ső és 15-ik napján. Előfizetési ára: egész évre 5 frt., félévre 2 frt. 50 kr. Megrendelhető minden könyv- és zeneműkereskedésben, valamint minden postahivatalnál

Nyilt-tér.

SZINI-JELENTÉS!

Tisztelettel tudatom Brassó város t. cz. közönségével, hogy f. e. aprilis hó 1-ső napján — jól szervezett drama-, vigjáték-, népszimni- és operette-társulattal és nemes város kebelében megkezdem szini előadásaimat, mikre a t. cz. közönség figyelmét előre is bátor vagyok felhívni.

Tudatom egyszersmind, hogy 20 válogatott jeles szinielőadásra bérletet nyitok, következő helyárrakkal: Alsó körszék (Fauteuil) 12 frt. Felső körszék 12 frt. Zárt-szék 10 frt. Földszint 6 frt. mely bérlet sikerültt s a t. cz. közönség kegyes partfogását annál is inkább bátor vagyok tisztelettel kérni, mintán társulatom nemcsak egyike a két magyar hazában jelenleg létező társulatok legjobbjának, — de műsorozatom a legválogatottab s legclassicusabb szindarabokból áll, — s valamint elvem volt eddig is a közönségnek szinielőadásaimmal élvezetet szerezni, ugy ezután is szent kötelességemnek ismerendem a n. é. közönség műigényeit tehetségem szerint kielégíteni.

Brassó, 1872 márczius 7-én.

A t. cz. közönségnek tisztelője

NAGY MIHÁLY.

magyar szingazgató.

